

Titulació	Tipus	Curs
Logopèdia	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Judit Pampalona Sala

Correu electrònic: judit.pampalona@uab.cat

Equip docent

Guillermo Garcia Alias

Christelle Serra Le Cheualier

Judit Pampalona Sala

Alejandro Gella Concustell

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Tot i que no s'han establert incompatibilitats oficialment, es recomana que els estudiants hagin superat les assignatures del primer curs "Anatomia i fisiologia dels òrgans de veu i de parla" i "Anatomia i fisiologia del sistema nerviós".

Objectius

Aquesta assignatura s'imparteix en el primer semestre del segon any, després d'haver cursat en el primer curs del grau de Logopèdia, les assignatures "Anatomia i fisiologia de l'òrgan de veu i de parla" i "Anatomia i fisiologia del sistema nerviós" que cobreixen els diferents aparells i sistemes en situacions de normalitat.

L'assignatura "Canvis biològics durant el cicle vital: implicacions per a la logopedia" té com a objectiu que els estudiants rebin informació i aprenguin bàsicament els processos i mecanismes de desenvolupament, creixement i modificacions del cos humà durant el cicle de la vida (des del període embrionari fins a la vellesa). Es fa particular èmfasi en aquells aparells i sistemes rellevants per als logopedes, com el sistema nerviós i els òrgans relacionats amb la parla, la veu, l'audició i la deglució.

El curs es divideix en dos mòduls: el primer fa referència al període prenatal i el segon al període postnatal.

OBJECTIUS FORMATIUS:

Mòdul 1: Període prenatal

- Descriure la formació de les gàmetes masculins i femenins.
- Explicar el procés de fecundació.
- Descriure el control genètic del desenvolupament.
- Enumerar les diferents fases que configuren el desenvolupament prenatal humà.
- Descriure els canvis més significatius en cadascuna de les etapes del desenvolupament prenatal humà.
- Identificar les capes germinatives i relacionar-les amb els seus derivats.
- Descriure les característiques més significatives del desenvolupament i el comportament fetal.
- Explicar en ordre cronològic el desenvolupament del sistema nerviós.
- Explicar els canvis que condueixen a la formació del tub neural, les vesícules cerebrals i la medulla espinal.
- Descriure l'origen embrionari de l'aparell de l'oïda i les principals malformacions.
- Descriure el desenvolupament de l'aparell faringi i els seus derivats.
- Explicar els processos que condueixen a la formació de la cara.
- Explicar els mecanismes de desenvolupament que condueixen a la formació de les estructures anatòmiques que constitueixen l'aparell fonatori (boca, llavis, paladar tou i dur, llengua, faringe, laringe, tràquea, bronquis i pulmons).
- Relacionar els defectes de naixement (que afecten els principals processos i estructures tractats durant el curs) amb alteracions dels mecanismes de desenvolupament que els provoquen.
- Aplicar els coneixements per a la interpretació dels símptomes i signes d'anomalies congènites i de desenvolupament.

Mòdul 2: Període postnatal

- Descriure l'estat fisiològic segons el grau de maduresa dels diferents sistemes del cos humà, en particular del sistema nerviós i els òrgans implicats en la veu i la parla, a les diferents etapes del cicle vital.
- Comprendre les diferents formes de comunicació intercel·lular que permeten el creixement i maduració de l'organisme.
- Comprendre el paper del sistema endocrí, anomenar i descriure el mecanisme d'acció de les diferents hormones que estan implicades en creixement i maduració postnatal de l'organisme i en particular amb el sistema nerviós.
- Descriure els esdeveniments relacionats amb la neurogènesi, la migració, la histogènesi, la sinaptogènesi, la gliogènesi i la mielinització que marquen el desenvolupament neuronal.
- Descriure les variacions sensorio-motors al llarg del desenvolupament postnatal i envelliment.
- Descriure les variacions en el desenvolupament encefàlic i funcions superiors al llarg del desenvolupament postnatal, adolescència i envelliment.
- Descriure els factors determinants que expliquen els canvis més representatius durant les etapes de maduració i diferenciació més notables de l'evolució com és l'adolescència.
- Identificar la normalitat en l'evolució de la veu, i diferenciar-la en funció del sexe i l'edat.
- Analitzar i categoritzar els canvis funcional que trobem durant el desenvolupament postnatal de la laringe i aparell fonatori.
- Valorar i determinar els factors implicats en el creixement postnatal de la laringe, del tracte vocal i els articuladors amb l'edat.

Justificació

Els trastorns del desenvolupament es caracteritzen per l'existència d'un retard en el desenvolupament del nen, que són un dels problemes més habituals en el camp de la logopèdia. No menys importants són els trastorns que resulten de l'existència de defectes congènits o del procés d'envelliment patològic que requereix teràpia de la parla.

Per dur a terme qualsevol treball d'avaluació, diagnòstic o tractament lingüístic, cal conèixer les etapes del desenvolupament normal que serviran de marc per avaluar la situació i el progrés de la persona, i com a mitjà per elevar o reorientar un tractament.

Aquest curs pretén oferir una formació a l'estudiant de logopèdia en la comprensió dels canvis biològics que estan darrere de les transformacions que es produeixen al llarg del cicle de vida en els òrgans i sistemes amb interès per al logopeda. La realitat biològica d'aquestes estructures en un moment determinat del cicle de vida es pot entendre si sabem com era i com s'ha transformat en períodes anteriors. Per tant, en aquest curs, s'estudiaran tots els canvis, tant prenats com postnats, que van des de l'inici de l'individu, que representa el zigot (producte de la fertilització) fins al final de la vida a l'etapa de la vellesa importants per un logopeda.

El funcionalisme dels òrgans relacionats amb la parla, la veu, l'oïda i la deglució depèn del fet que han estat entrenats amb normalitat i que les seves connexions amb el sistema nerviós són adequades. Amb aquesta finalitat, hi ha temes dedicats al desenvolupament d'aquests òrgans i del sistema nerviós, esmentant en cada cas els defectes congènits que poden resultar d'alteracions durant la vida prenatal. La biologia i la genètica cel·lular proporcionen coneixements fonamentals en la comprensió dels mecanismes de desenvolupament embrionari i fetal, motiu pel qual s'incorporen al tema inclòs en aquestes disciplines.

Dels canvis biològics postnats hi ha temes destinats al coneixement del creixement corporal, que ens servirà com a eina de diagnòstic; Coneixement de la resposta fisiològica al medi ambient amb la intervenció del sistema endocrí, que ens ajudarà a entendre aspectes que poden tenir un impacte negatiu en el desenvolupament; Conèixer el desenvolupament del sistema nerviós central en totes les etapes i la plasticitat sinàptica, que ens permetrà entendre l'efecte de reorganització que pot tenir una teràpia de la parla i ens donarà claus per millorar els tractaments de futur. Finalment, també hi ha temes per conèixer els canvis en els òrgans orofacials, la deglució i el dispositiu fonamental que ens ajudaran a descobrir la seva participació en els canvis de veu i els patrons diferencials d'aglutinació segons l'edat. S'utilitzaran metodològicament i per a l'evolució de l'aprenentatge anomalies, deficiències auditives, trastorns específics de la llengua, retard del llenguatge, autisme, síndrome d'Asperger, retard mental i síndrome de Down. L'aparició d'aquestes malalties pot tenir un origen genètic, ambiental o ambdós. Això és degut a que l'adquisició del llenguatge i la comunicació es desenvolupa segons etapes constants d'ordre, patrons interns, així com la interacció amb el medi ambient i com aquests també afecten els factors epigenètics i la fisiologia.

Resultats d'aprenentatge

1. KM40 (Coneixement) Identificar les modificacions en el llenguatge, la parla, la veu, l'audició i la deglució al llarg del cicle vital i les seves bases biològiques.
2. KM41 (Coneixement) Descriure les etapes i els processos que tenen lloc en l'embrió i el fetus durant el desenvolupament normal del sistema nerviós i dels òrgans de la parla, la veu i la deglució, així com la seva regulació.
3. KM42 (Coneixement) Descriure els principals processos que tenen lloc durant el desenvolupament postnatal, la maduració i l'envelliment del sistema nerviós i dels òrgans de la parla, la veu i la deglució.
4. KM43 (Coneixement) Identificar les alteracions del desenvolupament del sistema nerviós i dels òrgans de la parla, la veu i l'audició i les seves manifestacions en diverses patologies logopèdiques.
5. SM32 (Habilitat) Dissenyar accions per prevenir o reduir l'impacte de les alteracions del desenvolupament sobre el llenguatge, la parla, la veu i la deglució a partir d'estudis de casos.

Continguts

Mòdul 1: Període prenatal

CLASSES MAGISTRALS: Aquest bloc té assignades un total de 12 sessions de 1,5 hores cadascuna (4 sessions de Biologia i 8 sessions d'Embriologia).

Tema 1.- Divisió cel·lular: mitosi, meiosi, espermatogènesi, oogènesi i fertilització.

Tema 2.- Mecanismes cel·lulars de desenvolupament: creixement cel·lular, determinació i diferenciació de la cèl·lula, proliferació cel·lular, apoptosi (mort cel·lular programada), migració cel·lular, regulació i intensificació de la transcripció durant el desenvolupament i comunicacions intercel·lulars.

Tema 3.- Control genètic del desenvolupament: característiques generals i exemples de gens implicats: factors de transcripció - Gens HOX i PAX; molècules de senyal-SHH.

Tema 4.- Primera setmana de gestació: les divisions de divisió i la migració de l'embrió a través de la trompa de Fal·lopi, formació del blastocist.

Tema 5.- Segona setmana de gestació: implantació, disc embrionari bilaminar, formació i destinació de les capes embrionàries. Principals anomalies durant aquest període.

Tema 6.- Tercera setmana de gestació: gastrulació (disc embrionari, línia primitiva, node primitiu), notocorda, embrió trilaminar. Derivats de les capes germinatives. Principals anomalies durant aquest període.

Tema 7.- La quarta a vuit setmanes. Plegat embrionari. Organogènesi.

Tema 8.- Desenvolupament fetal

Tema 9.- Desenvolupament del sistema nerviós: neurulació, reorganització del tub neuronal. Malformacions del sistema nerviós central

Tema 10.- Desenvolupament de l'aparell faringi o branquial: solcs faringis, arcs faringis, bosses faríngies.

Tema 11.- Desenvolupament de la cara: nas i cavitat nasal, cavitat oral, paladar i llengua. Principals malformacions.

Tema 12.- Desenvolupament dels ulls: vesícules òptiques, placode i copa òptica. Principals malformacions.

Tema 13. Desenvolupament de les orelles: oïda interna, orel·la mitjana i oïda externa. Malformacions que afecten la pèrdua de l'audició

Tema 14.- Desenvolupament de l'aparell respiratori: tracte respiratori superior i tracte respiratori inferior, etapes de desenvolupament pulmonar. Malformacions de la laringe.

SEMINARIS: En aquesta activitat d'aprenentatge es dividirà els alumnes en grups reduïts on hi haurà major interacció amb el professorat.

Sem.1- Genètica: Els estudiants treballaran en grup buscant informació de malalties genètiques implicades en les malformacions dels òrgans de la parla, veu i oïda. A més a més, cada grup d'alumnes hauran de presentar un treball relacionat amb una malaltia (EV3).

Sem 2- Desenvolupament embrionari primerenc. Els estudiants treballaran en petits grups per reforçar el contingut teòric. Abans o després del seminari els alumnes hauran de contestar un examen corresponent a EV2.

Sem 3.- Organogènesi Els estudiants treballaran en petits grups per reforçar el contingut teòric. Abans o després del seminari els alumnes hauran de contestar un examen corresponent a EV2.

Sem 4.- Anomalies en el desenvolupament del període prenatal Els estudiants treballaran en petits grups per reforçar el contingut teòric. Abans o després del seminari els alumnes hauran de contestar un examen corresponent a EV2.

Mòdul 2: Període postnatal

CLASSES MAGISTRALS: Aquest bloc té assignades 9 sessions.

Tema 15.- Conceptes generals sobre creixement i desenvolupament postnatal: diferències entre creixement i desenvolupament, factors que influeixen en el creixement, la mesura i l'avaluació del creixement.

Tema 16.- Fisiologia del creixement: procés fisiològic de creixement, homeòstasi i sistemes de retroalimentació.

Tema 17.- Regulació hormonal del creixement: control hormonal del creixement somàtic, tipus d'hormones i classificació, hormona del creixement (GH), hormones tiroïdals i la seva participació en el desenvolupament postnatal.

Tema 18.- Creixement i desenvolupament del sistema nerviós: regeneració neuronal i mecanismes compensatoris, sinaptogènesi, plasticitat neuronal i mielinització durant la vida.

Tema 19.- Creixement i desenvolupament després del naixement: adaptació fisiològica al procés del naixement, canvis cardiorespiratoris en néixer, funció de deglució durant el primer any de vida, desenvolupament neurològic i funció de la parla després del naixement i anys posteriors.

Tema 20.- Canvis biològics durant l'adolescència: hormones sexuals, pubertat i adolescència, desenvolupament durant l'adolescència, maduració de l'orofaringe i laringe durant l'adolescència, canvis fisiològics de la parla durant l'adolescència.

Tema 21.- Maduració i desenvolupament de la funció de veu i de parla durant la vida adulta: canvis fisiològics de la veu i la parla, relacionats amb el medi ambient i altres variacions habituals de la funció de veu normal.

Tema 22.- Canvis biològics durant l'envelliment: procés d'envelliment, canvis fisiològics, moleculars i cel·lulars de l'envelliment.

Tema 23.- Envelliment d'òrgans i sistemes: envelliment del sistema cardiorespiratori, envelliment del sistema nerviós, envelliment de la llengua i funció de la parla.

SEMINARIS: En aquesta activitat d'aprenentatge es dividirà els alumnes en grups reduïts on hi haurà major interacció amb el professorat.

Sem.5- Canvis en la veu, deglució i en la parla durant el període postnatal (EV5)

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	31,5	1,26	
Seminaris	14	0,56	
Tipus: Supervisades			
Tutories presencials i virtuals	6	0,24	
Tipus: Autònomes			
Avaluació	8,5	0,34	
Cerca de documentació	15	0,6	
Estudi	36	1,44	
Lectura de texts	20	0,8	
Redacció de treballs	15	0,6	

Classes teòriques: Exposició sistematitzada del temari de l'assignatura, donant rellevància als conceptes més importants. L'alumnat adquireix els coneixements científics bàsics de l'assignatura que s'haurà de complementar amb l'estudi personal dels temes exposats. S'han programat un total de 21 classes teòriques (12 període prenatal + 9 període postnatal). Cada classe teòrica té una duració de 1,5 hores.

Seminaris: Els coneixements adquirits en les classes teòriques i l'estudi individual de l'alumnat s'aplicaran per resoldre casos clínics. Els estudiants treballaran en petits grups supervisats pel professor. Es programen 14 hores de seminaris (11 h. Mòdul prenatal i 3 h. Mòdul postnatal).

Classes virtuals: L'aula virtual fomentarà l'aprenentatge continuat dels estudiants a través de l'intercanvi d'articles científics rellevants, vídeos, enllaços, etc. i discussions.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1, EV4-Proves escrites	62	4	0,16	KM41, KM42, KM43
EV2, EV3-Cooperative learning (group work)	18	0	0	KM43, SM32
EV5-Presentacions orals	20	0	0	KM40, KM42, KM43, SM32

EXAMENS PARCIAIS: les competències de l'assignatura s'avaluen mitjançant dos exàmens parcials: el primer parcial correspon al mòdul de prenatal i el segon parcial al mòdul de postnatal. L'alumnat haurà eliminat matèria quan la nota del parcial sigui superior o igual a 5,0.

1er parcial (mòdul prenatal):

- Representa el 65% de la nota de l'assignatura.
- Les competències d'aquest mòdul seran avaluades per:
 - EV1: examen de part de biologia i embriologia (primer període avaluat).
 - EV2: prova a l'aula durant els seminaris 2, 3 i 4
 - EV3: presentació del treball en grup relacionat amb el seminari 1.
- La nota d'aquest parcial serà el resultat de:
 - EV1- 60% de la nota d'aquest parcial correspondrà a un examen escrit (test o no test). Les característiques de l'examen i nº de preguntes es donaran en la convocatòria de l'examen. Aquest examen es centrarà en els continguts de tota la matèria (teoria i seminaris) del mòdul prenatal.
 - EV3- 10% de la nota d'aquest parcial correspondrà a la nota obtinguda del seminari 1 (part Biologia)
 - EV2- 30% de la nota d'aquest parcial correspondrà a la nota obtinguda dels seminaris 2,3,4 (part Embriologia)
- Per eliminar aquest parcial és imprescindible: 1) treure una nota mínima de 4,0 en cada EV (1, 2 i/o 3), 2) que la nota ponderada de les tres parts sigui igual o superior a 5,0 ($60\% + 10\% + 30\% \geq 5,00$)
- El parcial no s'eliminarà sinó es compleixen aquestes dues premisses. L'alumnat haurà de recuperar TOTES les parts amb nota < 5,0.

2n parcial (mòdul postnatal):

- Representa el 35% de la nota de l'assignatura.
- Les competències d'aquest mòdul seran avaluades per:
 - EV4: Exàmen de resposta múltiple sobre els temes teòrics (segon període avaluatiu).
 - EV5: Exposició i discussió dels treballs per al seminari postnatal (setm. 5).
- La nota d'aquest parcial serà el resultat de:
 - EV4- 65% de la nota d'aquest parcial correspondrà a un examen escrit (test o no test). Aquest examen es centrarà en els continguts de tota la matèria (teoria i seminaris) del mòdul postnatal.
 - EV5- 35% de la nota d'aquest parcial correspondrà a l'exposició dels casos tractats en el seminari 5 (part Fisiologia)
- Per eliminar aquest parcial és imprescindible: 1) treure una nota mínima de 4,0 en cada EV (4 i/o 5), 2) que la nota ponderada de les dos parts siguin igual o superior a 5,0 ($65\% + 25\% \geq 5,0$)
- El parcial no s'eliminarà sinó es compleixen aquestes dues premisses. L'alumnat haurà de recuperar TOTES les parts amb nota < 5,00.

EXAMEN DE RECUPERACIÓ (Final):

Totes les EVs són recuperables. Els alumnes que hagin eliminat matèria en les avaluacions parcials no estaran obligats a fer aquesta avaluació.

S'hauran de presentar a l'examen de recuperació (final):

- L'alumnat que vulgui pujar nota d'algun parcial (haurà d'avisar al coordinador com a mínim 15 dies abans de l'examen i haurà de renunciar a la nota del parcial que vol pujar nota).
- L'alumnat que no s'hagi presentat a 1 o als 2 exàmens parcials.
- L'alumnat que no hagi eliminat matèria en 1 o en els 2 exàmens parcials. De cada parcial no eliminat només es presentarà de la part de l'examen (A, B i/o C) amb una nota inferior a 5,00.

Els alumnes que s'hagin de presentar als 2 parcials recuperaran el primer parcial i després el segon parcial. Tindran doncs, una nota de recuperació de cada parcial.

El càlcul que es farà serà el següent, ja sigui amb les notes obtingudes en els parcials o bé amb les notes de l'examen de recuperació:

- Nota 1er parcial = 60% + 10% + 30% (nota mínima de 4,0 en cada EV).
- Nota 2n parcial = 65% + 35% (nota mínima de 4,0 en cada EV).
- Nota de l'assignatura = nota mòdul prenatal (65%) + nota mòdul postnatal (35%). (nota mínima de 4,0 en cada mòdul).

AVALUACIÓ ÚNICA:

L'AVALUACIÓ ÚNICA ES SOL·LICITA TELEMÀTICAMENT (E-FORMULARI) EN EL PERÍODE ESPECÍFIC (més informació al web de la Facultat);

Els alumnes que hagin escollit aquesta modalitat, no podran evaluar-se amb anterioritat a la data d'avaluació única, tampoc podran fer el treball corresponent a la EV3. El dia de l'avaluació única coincidirà amb el segon parcial. Amb l'examen d'avaluació única s'avaluarà la totalitat de la matèria impartida (EV1,2,4 i 5). El treball de la EV3 s'haurà d'entregar el dia de l'examen. La temàtica del treball es definirà amb 15 dies d'antelació a l'examen d'avaluació única i s'entregarà el dia de l'examen. El pes de cada avaluació seguirà les mateixes pautes que l'avaluació continua.

Els alumnes d'avaluació única amb nota <5.0 o que desitgin pujar nota, hauran de presentar-se a l'examen de recuperació (Examen Final).

OBSERVACIONS:

Tipus de Retorn	EV i TIPUS	SETMANA
Escrit	EV1 i 4: nota numèrica	9 i 20, respectivament

Eina digital	EV3: nota numèrica	9
A l'aula	EV2 i 5: nota numerica	9 i 20, respectivament
Tutoria	Per a totes les EV	Flexible, previ acord amb el professorat

ALUMNES REPETIDORS: No es guarda la nota de cap parcial d'un any a l'altre. L'assignatura NO DIFERÈNCIA entre alumnes repetidors i no repetidors.

Pautes d'avaluació: <https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/graus/avaluacions-1345722525858.htm>

L'alumnat que hagi lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts (40%) no podrà constar en actes com a "no avaluable".

Idioma de les proves escrites: EL LLIURAMENT DE LA TRADUCCIÓ DE LES PROVES D'AVALUACIÓ PRESENCIALS ES REALITZARÀ SI ES COMPLEIXEN ELS REQUERIMENTS ESTABLERTS EN L'ARTICLE 263 I ES REALITZA LA SEVA SOL·LICITUD LA SETMANA 4 TELEMÀTICAMENT (EFORMULARI) (més informació al web de la Facultat).

US IA: En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Qualsevol treball que inclogui fragments generats amb IA serà considerat una falta d'honestat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

Mòdul prenatal:

Fundamental:

- LARSEN WD (2016) Embriologia humana. 5ª edición. Elsevier Ed. Format e-book a la UAB (Biblioteca de la UAB)
- SADLER TW (2019) Embriología médica de Langman. 14ª edición. Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins. Format e-book a la UAB (biblioteca UAB)

Mòdul postnatal:

Fundamental:

- PAPALIA DE, OLDS SW.; DUSKIN R (2009). Human development. 13th edition. McGraw-Hill
- KLIEGMAN RM; STANTON B; StGEME J; SCHOR NF. (2015). Nelson textbook of pediatrics. 20th edition.

Complementaria:

- BUSTOS SANCHEZ I. (2014). Intervención logopédica en trastornos de la voz. Ed. Paidotribo
- COLL FLORTIT M; AGUADO G.; FERNANDEZ ZUÑIGA A.; GAMBRA S, PERELLÓ E, VILA-ROVIRA JM (2013). Trastornos del habla y de la voz. Ed: UOC

Programari

No es necessita.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM) Seminaris	111	Català	primer quadrimestre	tarda
(SEM) Seminaris	112	Català	primer quadrimestre	tarda
(SEM) Seminaris	113	Català	primer quadrimestre	tarda
(TE) Teoria	1	Català/Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt